Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2020-09-02

RS 2020-0505

Regionstyrelsen

Yttrande över promemorian Reglering av undersköterskeyrket- kompetenskrav och övergångsbestämmelser (Ds 2020:15)

Föredragande regionråd: Ella Bohlin

Ärendebeskrivning

Socialdepartementet har genom remiss bjudit in Region Stockholm att yttra sig gällande promemoria Reglering av undersköterskeyrket- kompetenskrav och övergångsbestämmelser (Ds 2020:15)

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande över promemorian Reglering undersköterskeyrket- kompetenskrav och övergångsbestämmelser (Ds 2020:15)

Regionrådsberedningens motivering

Region Stockholm är positiva till att införa en skyddad yrkestitel för undersköterskeyrket. Ett viktigt syfte med att införa en skyddad yrkestitel för undersköterskor är att öka kvalitén och patientsäkerheten i vård och omsorg. Vi går mot en utveckling inom vården där arbetsuppgifter mellan olika yrken, så kallad uppgiftsväxling, förekommer allt mer. Då är det nödvändigt att det finns en enhetlighet omkring vad undersköterske-kompetens står för.

Region Stockholm tillstyrker dock inte förslaget om att den som senast 31 december 2026 ansöker om bevis om skyddad yrkestitel, och vid ansökan är tillsvidareanställd och varit verksam med yrkestiteln undersköterska i en omfattning som sammanlagt motsvarar heltid under fem år de senaste tio åren före ansökan, ska få bevis om rätt att använda yrkestiteln. Om detta förslag genomförs riskeras att medarbetare erhåller en skyddad yrkestitel utan att inneha grundläggande formell kompetens. Region Stockholm menar att kompetensnivån snarare än tidsaspekten ska ligga till grund för en skyddad yrkestitel. Region Stockholm menar att en validering för att uppnå en formell kompetens är en förutsättning för en kvalitetssäkrad och patientsäker vård samt att valideringen kvalitetssäkras och att riktlinjer för den tas fram och följs av utförarna.

Region Stockholm tillstyrker förslagen i promemorian Reglering av undersköterskeyrket- kompetenskrav och övergångsbestämmelser (Ds 2020:15) i övrigt.

Beslutsunderlag

Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Sammanfattning av promemorian Reglering av undersköterskeyrket-kompetenskrav och övergångsbestämmelser (Ds 2020:15)
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 26 augusti 2020
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande 26 augusti 2020

Irene Svenonius

Ella Bohlin

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Elisabeth Waldén

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-08-27

RS 2020-0505

Regionstyrelsen

Yttrande över promemorian Reglering av undersköterskeyrket – kompetenskrav och övergångsbestämmelser (Ds 2020:15)

Ärendebeskrivning

Socialdepartementet har genom remiss bjudit in Region Stockholm att yttra sig gällande promemoria Reglering av undersköterskeyrket – kompetenskrav och övergångsbestämmelser (Ds 2020:15).

Beslutsunderlag

Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Sammanfattning av promemorian Reglering av undersköterskeyrket – kompetenskrav och övergångsbestämmelser (Ds 2020:15)
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 25 augusti 2020
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande 10 augusti 2020

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande över promemorian Reglering av undersköterskeyrket – kompetenskrav och övergångsbestämmelser (Ds 2020:15).

Regionledningskontorets förslag och motivering

Sammanfattning
Socialdepartementet har i promemorian Reglering av undersköterskeyrket – kompetenskrav och övergångsbestämmelser (Ds 2020:15) förslag gällande införande av skyddad yrkestitel för undersköterskeyrket som delvis skiljer sig från förslagen i betänkandet Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20).

Förslagen i promemorian innebär att bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska ska, efter ansökan från den enskilde, utfärdas till den som

har utbildning med inriktning mot vård och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning, eller har förvärvat motsvarande kompetens. De nya förslagen innefattar nödvändiga ändringar till följd av vård- och omsorgsprogrammets nya utformning där fler ämnen kommer att bli obligatoriska inom vård- och omsorgsprogrammet och att kursinnehållet har justerats. Vidare föreslås ändrade övergångsbestämmelser i syfte att åstadkomma ett så ändamålsenligt införande av reglerna om skyddad yrkestitel för undersköterska som möjligt. Detta kräver även förändringar i patientsäkerhetslagen (2010:659).

Region Stockholm tillstyrker huvuddelen av de förslag gällande reglering av undersköterskeyrket som promemorian föreslår. Region Stockholm tillstyrker dock inte förslaget att en skyddad yrkestitel kan ges till undersköterskor som varit verksamma med yrkestiteln undersköterska motsvararande heltid under fem år de senaste tio åren före ansökan utan att valideras. Om detta förslag genomförs riskeras att medarbetare erhåller en skyddad yrkestitel utan att inneha grundläggande formell kompetens. Region Stockholm menar att det är kompetensnivån som ska vara avgörande för att erhålla bevis för skyddad yrkestitel och inte tidsaspekten. Region Stockholm ser att en validering för att uppnå en formell kompetens är en förutsättning för en kvalitetssäkrad och patientsäker vård. För att kvalitetssäkra att valideringen genomförs på samma sätt behöver riktlinjer för valideringen tas fram och följas av utförarna.

Bakgrund
I april 2019 överlämnades betänkandet Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20) till regeringen. I betänkandet föreslogs ett införande av skyddad yrkestitel för undersköterska. Reglerna om skyddad yrkestitel föreslogs träda i kraft den 1 januari 2025. Vidare föreslogs övergångsbestämmelser som möjliggör att en äldre utbildning med inriktning mot vård och omsorg i kombination med yrkeserfarenhet under vissa förutsättningar också ska godkännas vid ansökan om skyddad yrkestitel. Under beredningen av betänkandet inom Regeringskansliet har det kommit fram att förslagen i vissa delar bör ändras.
Region Stockholm var i sitt yttrande den 10 september 2019, positiv till att reglera undersköterskeutbildningen och att utbildningen kvalitetssäkras och görs mer likvärdig inom såväl vuxenutbildningen som på gymnasiet enligt Skolverkets förslag november 2018 (Dnr 2018:00686). Regionen menade att först när en sådan översyn och reglering fått genomslag på utbildningen var det möjligt att ta ställning till ett eventuellt behov av en reglering genom skyddad yrkestitel.

Regeringen beslutade i december 2019 om ändringar i gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram. Ändringarna innebär att fler ämnen kommer att bli obligatoriska inom vård- och omsorgsprogrammet och att kursinnehållet kommer att justeras. Bedömningen är att förslagen därför behöver ändras med anledning av förändringarna i kursinnehållet. Även övergångsbestämmelserna bedöms behöva få en delvis annan utformning än de som föreslogs i betänkandet.

I promemorian lämnas förslag gällande införande av skyddad yrkestitel för undersköterskeyrket som delvis skiljer sig från förslagen i betänkandet Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20). De viktigaste skillnaderna är att fler ämnen kommer att bli obligatoriska i den nya Vård- och omsorgsprogramsutbildningen och att kursinnehållet har anpassats för att stämma överens med de nationella kompetenskraven för undersköterskor som Socialstyrelsen har föreslagit. Dessa ändringar beslutades först i december 2019. Övergångsbestämmelserna har även ändrats i syfte att åstadkomma ett så ändamålsenligt införande av reglerna om skyddad yrkestitel som möjligt. Till exempel har kravet på arbetad tid i yrket för ansökan om skyddad yrkestitel har förändrats från krav på arbete minst tre år de senaste fem åren till arbete sammanlagd heltid fem år de senaste tio åren. Under en övergångsperiod ges även den som vid ikraftträdandet den 1 januari 2025 har en tillsvidareanställning med yrkestiteln undersköterska möjlighet att använda yrkestiteln till och med 31 december 2034 utan att ansöka om skyddad yrkestitel.

Utredningen föreslår att efter ansökan ska bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska utfärdas till den som har en utbildning med inriktning mot vård- och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning eller har förvärvat motsvarande kompetens. Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela ytterligare föreskrifter om krav på innehåll och godkända betyg i en utbildning med inriktning mot vård och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning och vad som avses med motsvarande kompetens.

Gymnasieskolans nya vård- och omsorgsprogram ska ligga till grund för skyddad yrkestitel med kravet om minst 1 400 godkända gymnasiepoäng i de programgemensamma ämnena av totalt 2 500 gymnasiepoäng för de som efter den 30 juni 2021 har genomgått den treåriga utbildningen. Utredningen föreslår nödvändiga ändringar till följd av vård- och omsorgsprogrammets nya utformning.

Vidare föreslås ändrade övergångsbestämmelser i syfte att åstadkomma ett så ändamålsenligt införande av reglerna, om skyddad yrkestitel för undersköterska, som möjligt. Under en övergångsperiod på tio år ska den som vid ikraftträdandet den 1 januari 2025 har en tillsvidareanställning med yrkestiteln undersköterska få fortsätta att använda yrkestiteln. Vid ansökan om yrkestiteln som görs under övergångsperioden ska även utbildning från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning enligt äldre bestämmelser bedömas som likvärdig under vissa förutsättningar. Därutöver ska, under en tvåårsperiod efter ikraftträdandet, den som har varit verksam med yrkestiteln undersköterska i en omfattning som sammanlagt motsvarar heltid i fem år under de senaste tio åren räknat från tiden för ansökan få bevis om rätt att använda yrkestiteln.

Förslaget medför behov av att det införs en ny paragraf i patientsäkerhetslagen (2010:659), 4 kapitlet, 5 a §.

Ärendet har remitterats till hälso- och sjukvårdsnämnden.

Överväganden

Region Stockholms yttrande till Socialdepartementet över promemorian Reglering av undersköterskeyrket- kompetenskrav och övergångsbestämmelser (Ds 2020:15).

Region Stockholm tillstyrker huvuddelen av de förslag gällande reglering av undersköterskeyrket som promemorian föreslår enligt vad som framgår nedan.

Region Stockholm ställer sig bakom förslaget om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659) där en ny paragraf, 4 kap. 5 a § ska införas. Förslaget innebär att i verksamheter inom hälso- och sjukvårdens område får endast den som har bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska använda titeln. Bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska ska efter ansökan utfärdas till:

1. den som har en utbildning med inriktning mot vård och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning, eller
2. den som har förvärvat motsvarande kompetens.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om:

1. Krav på innehåll och godkända betyg i utbildning med inriktning mot vård och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning, och

2. Vad som avses med motsvarande kompetens.

Region Stockholm ser behov av att få ett förtydligande om vad som avses med motsvarande kompetens.

Region Stockholm anser att tidsperspektivet, att lagändringen om skyddad yrkestitel ska träda i kraft den 1 januari 2025, är rimligt och ger arbetsgivaren tid för förberedelse.

Region Stockholm ser positivt på att gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram ligger till grund för skyddad yrkestitel och tillstyrker förslaget att efter ansökan ska bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska utfärdas till den som har en utbildning med inriktning mot vård- och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning eller har förvärvat motsvarande kompetens. Region Stockholm ställer sig bakom förslaget att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får rätt att meddela ytterligare föreskrifter om vilken annan förvärvad kompetens som kan anses motsvara en utbildning med inriktning mot vård och omsorg.

Vidare tillstyrker Region Stockholm utredningens förslag att gymnasieskolans nya vård- och omsorgsprogram ska ligga till grund för skyddad yrkestitel med kravet om minst 1 400 godkända gymnasiepoäng i de programgemensamma ämnena för de som efter den 30 juni 2021 har genomgått den nya utbildningen om totalt 2 500 gymnasiepoäng.

Övergångsbestämmelser
Region Stockholm ställer sig i huvudsak bakom förslaget till övergångsbestämmelser om hur undersköterskors befintliga kompetens ska tillvaratas under en övergångsperiod.

Region Stockholm tillstyrker förslaget att den som är tillsvidareanställd med yrkestiteln undersköterska när de nya reglerna om skyddad yrkestitel träder i kraft, får fortsätta att använda titeln under en övergångsperiod om tio år även om han eller hon inte har ansökt om bevis. Utredningen lyfter att detta möjliggör en naturlig generationsväxling eftersom de undersköterskor som arbetar sina sista år i yrket inte kommer behöva ansöka om skyddad yrkestitel.

Region Stockholm tillstyrker vidare förslaget att för den som senast den 31 december 2034 ansöker om bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska, ska utbildning med inriktning mot vård och omsorg från

gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning enligt äldre bestämmelser anses likvärdig med nuvarande utbildning med inriktning mot vård och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning.

Region Stockholm delar utredningens bedömning att föreskrifter om krav på innehåll och godkända betyg i en utbildning med inriktning mot vård och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning enligt äldre bestämmelser bör kräva godkända betyg om 1 350 gymnasiepoäng i relevanta yrkesämnen eller karaktärsämnen som följer tidigare utbildningsplan som var oreglerad.

Region Stockholm delar utredningens bedömning att utbildningar enligt äldre bestämmelser som saknar poängsystem istället bör kräva uppvisande av avgångsbetyg, slutbetyg eller liknande med godkända betyg i relevanta ämnen.

Region Stockholm avstyrker förslaget att den som senast den 31 december 2026 ansöker om bevis om skyddad yrkestitel, och vid ansökan är tillsvidareanställd och varit verksam med yrkestiteln undersköterska i en omfattning som sammanlagt motsvarar heltid under fem år de senaste tio åren före ansökan, ska få bevis om rätt att använda yrkestiteln. Genom förslaget erhålls den skyddade titeln undersköterska utan grundläggande teoretisk utbildning och ingen validering av de reella kompetenserna kommer att krävas enligt förslaget. Genom att kartlägga, bedöma och värdera en individs faktiska kunskaper, färdigheter och förmågor, det vill säga en individs reella kompetens, genomförs valideringen. Valideringen medför möjlighet att tillvarata medarbetare som har en reell kompetens utan att ha en formell utbildning och säkerställer att den som erhåller den skyddade yrkestiteln lever upp till de ställda kraven.

Om förslaget genomförs utan krav på validering blir en konsekvens att det riskerar att finnas medarbetare som har erhållit en skyddad yrkestitel utan att inneha grundläggande formell kompetens. Region Stockholm bedömer att kompetensnivån ska vara avgörande för att erhålla bevis för skyddad yrkestitel och inte tidsaspekten. Region Stockholm menar att validering för att uppnå en formell kompetens är en förutsättning för en kvalitetssäkrad och patientsäker vård. Ett viktigt syfte, enligt promemorian, med att införa en skyddad yrkestitel för undersköterskor är att öka kvalitén och patientsäkerheten i vård och omsorg och därför är validering en förutsättning.

Det finns också en strävan efter en utveckling mot överföring av arbetsuppgifter mellan olika yrken, så kallad uppgiftsväxling. Då överföring av arbetsuppgifter kräver både teoretiska och praktiska kunskaper hos den som får uppgiften tilldelad, behöver det finnas en enhetlighet i vad undersköterskekompetensen står för.

Ekonomiska konsekvenser
Införande av skyddad yrkestitel och validering kommer att medföra kostnader för arbetsgivarna vilket bör täckas av finansieringsprincipen. Faktisk kostnad är inte möjlig att uppskatta innan beslut och övergångsregler är fastställda.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Ulrika Sundquist
HR-direktör

Beslutsexpediering:
Akt
Regionledningskontoret Strategisk HR
Socialdepartementet

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2020-08-27

1 Sammanfattning

I denna promemoria lämnas vissa förslag gällande införande av skyddad yrkestitel för undersköterskeyrket som delvis skiljer sig från förslagen i betänkandet Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20). Denna promemoria behandlar nödvändiga ändringar till följd av vård- och omsorgsprogrammets nya utformning. Vidare föreslås ändrade övergångsbestämmelser i syfte att åstadkomma ett så ändamålsenligt införande av reglerna om skyddad yrkestitel för undersköterska som möjligt. Under en övergångsperiod på tio år ska den som vid ikraftträdandet den 1 januari 2025 har en tillsvidareanställning med yrkestiteln undersköterska få fortsätta att använda yrkestiteln. Vid ansökan om yrkestiteln som görs under övergångsperioden ska även utbildning från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning enligt äldre bestämmelser bedömas som likvärdig under vissa förutsättningar. Därutöver ska under en tvåårsperiod efter ikraftträdandet den som har varit verksam med yrkestiteln undersköterska i en omfattning som sammanlagt motsvarar heltid i fem år under de senaste tio åren räknat från tiden för ansökan få bevis om rätt att använda yrkestiteln.

Region Stockholm

Hälso- och sjukvårdsnämnden

PROTOKOLLSUTDRAG
2020-08-25

§ 168
Yttrande över remiss - Promemorian Reglering av undersköterskeyrket- kompetenskrav och övergångsbestämmelser Ds 2020–15

HSN 2020-0907

Ärendebeskrivning
Regionstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över remiss Reglering av undersköterskeyrket- kompetenskrav och övergångsbestämmelser Ds 2020–15.

Beslutsunderlag
Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Remiss Reglering av undersköterskeyrket- kompetenskrav och övergångsbestämmelser Ds 2020–15

Yrkanden
Ordföranden Anna Starbrink (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Propositionsordning
Ordföranden Anna Starbrink (L) ställer proposition på eget yrkande och finner att hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar enligt det.

Beslut
Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Hälso- och sjukvårdsnämnden antar hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande och överlämnar detta till regionstyrelsen.

Särskilt uttalande
Jonas Lindberg (V) lämnar för V-ledamöterna ett särskilt uttalande (bilaga).

Expedieras till
Regionstyrelsen
Akten

Region Stockholm

HSN **SÄRSKILT UTTALANDE**

2020-08-25

Vänsterpartiet

Ärende nr 8

HSN 2020-0907

Bilaga § 168 HSN 200825

Yttrande över remiss – Promemorian Reglering av undersköterskeyrket – kompetenskrav och övergångsbestämmelser Ds 2020-15.

Vänsterpartiet röstar för förvaltningens förslag till yttrande.

Men vi vill klargöra vår egen principiella syn på frågan. Patientsäkerheten måste stå i fokus. Därför är det rätt att eftersträva en högre kompetens, och nivå på kompetensen, hos den personal som är nära patienter och brukare. Därför är det viktigt att få en reglering och skyddad titel för undersköterskor som ska kunna valideras.

Vänsterpartiet instämmer också med förvaltningen om att inte tillstyrka förslaget att den som senast den 31/12 2026 ansöker om bevis om skyddad yrkestitel och vid ansökan har varit verksam med titeln undersköterska i en omfattning som sammanlagt motsvarar heltid under fem år de senaste tio åren före ansökan ska få bevis om rätt att få använda yrkestiteln. Detta förslag motverkar hela syftet med regleringen som är att säkra en högre kompetens och en skyddad yrkestitel.

Vi anser att det nu är arbetsgivarens ansvar att säkra kompetensutveckling och fortbildning av den personal som det handlar om. Självklart ska ingen som idag är anställd som undersköterska förlora sitt jobb när denna reglering blir verklighet. Alla aktuella arbetsgivare måste därför åläggas att inventera utbildningsnivån hos de undersköterskor som idag är anställda. Därefter ska de säkra att de som behöver ges den nödvändiga kompetensutveckling som krävs för att kunna uppnå den kommande regleringens krav.

Med ett sådant krav på de aktuella arbetsgivarna kommer det inte heller behövas en tio-årig övergångsperiod, utan samtliga undersköterskor inom vården säkras därigenom den fortbildning som krävs.

För Region Stockholm handlar det om att se till att alla offentliga och privata vårdgivare snarast genomför denna inventering av utbildningsnivån. Därefter ska det följa upp det med kursplaner för den personal som är i behov av kompetensutveckling för att kunna bli godkända som undersköterskor enligt de krav som ställs i den kommande regleringen.

Region Stockholm

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Utbildning
Mary Folkesson

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-08-10

HSN 2020-0907

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över remiss - Promemorian Reglering av undersköterskeyrket- kompetenskrav och övergångsbestämmelser Ds 2020–15

Ärendebeskrivning

Regionstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över remiss Reglering av undersköterskeyrket- kompetenskrav och övergångsbestämmelser Ds 2020–15

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Remiss Reglering av undersköterskeyrket- kompetenskrav och övergångsbestämmelser Ds 2020–15

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Hälso- och sjukvårdsnämnden antar hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande och överlämnar detta till regionstyrelsen.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

I april 2019 överlämnades betänkandet Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20) till regeringen. I betänkandet föreslogs ett införande av skyddad yrkestitel för undersköterska. Reglerna om skyddad yrkestitel föreslogs träda i kraft den 1 januari 2025. Vidare föreslogs övergångsbestämmelser som möjliggör att en äldre utbildning med inriktning mot vård och omsorg i kombination med yrkeserfarenhet under vissa förutsättningar också ska

godkännas vid ansökan om skyddad yrkestitel. Under beredningen av betänkandet i Regeringskansliet har det kommit fram att förslagen i vissa delar bör ändras.
Regeringen beslutade i december 2019 om ändringar i gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram. Ändringarna innebär att fler ämnen kommer att bli obligatoriska inom vård- och omsorgsprogrammet och att kursinnehållet har justerats. Bedömningen är att förslagen från betänkandet Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20) därför behöver ändras med anledning av förändringarna i kursinnehållet i gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram.
Även övergångsbestämmelserna bedöms behöva få en delvis annan utformning än de som föreslogs i betänkandet.

I remissen Reglering av undersköterskeyrket- kompetenskrav och övergångsbestämmelser Ds 2020:15 lämnas förslag gällande införande av skyddad yrkestitel för undersköterskeyrket som delvis skiljer sig från förslagen i betänkandet Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20). Remissen behandlar nödvändiga ändringar till följd av vård- och omsorgsprogrammets nya utformning.

I remissen föreslås att efter ansökan ska bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska utfärdas till den som har en utbildning med inriktning mot vård- och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning eller har förvärvat motsvarande kompetens.
Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela ytterligare föreskrifter om krav på innehåll och godkända betyg i en utbildning med inriktning mot vård och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning och vad som avses med motsvarande kompetens.

Gymnasieskolans nya vård- och omsorgsprogram ska ligga till grund för skyddad yrkestitel med kravet om minst 1400 godkända gymnasiepoäng i de programgemensamma ämnena för de som efter den 30 juni 2021 har genomgått den utbildningen.

Det föreslås också ändrade övergångsbestämmelser i syfte att åstadkomma ett så ändamålsenligt införande av regler om skyddad yrkestitel för undersköterska som möjligt:

- Under en övergångsperiod på tio år ska den som vid ikraftträdandet den 1 januari 2025 har en tillsvidareanställning med yrkestiteln undersköterska få fortsätta att använda yrkestiteln.

- Vid ansökan om yrkestiteln som görs under övergångsperioden ska även utbildning från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning enligt äldre bestämmelser bedömas som likvärdig under vissa förutsättningar.

- Därutöver ska under en tvåårsperiod efter ikraftträdandet den som har varit verksam med yrkestiteln undersköterska i en omfattning som sammanlagt motsvarar heltid i fem år under de senaste tio åren räknat från tiden för ansökan få bevis om rätt att använda yrkestiteln.

Överväganden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen ställer sig i stort bakom utredningens förslag.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen anser att tidsperspektivet att lagändringen om skyddad yrkestitel ska träda ikraft 1 januari 2025 är rimligt.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen ställer sig bakom förslaget att efter ansökan ska bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska utfärdas till den som har en utbildning med inriktning mot vård- och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning eller har förvärvat motsvarande kompetens.
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen anser det viktigt att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, bör få rätt att meddela ytterligare föreskrifter om vilken annan förvärvad kompetens som kan anses motsvara en utbildning med inriktning mot vård- och omsorg.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag att gymnasieskolans nya vård- och omsorgsprogram ska ligga till grund för skyddad yrkestitel med kravet om minst 1400 godkända gymnasiepoäng i de programgemensamma ämnena för de som efter den 30 juni 2021 har genomgått den utbildningen.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen tillstyrker förslaget att den som är tillsvidareanställd med yrkestiteln undersköterska när de nya reglerna om skyddad yrkestitel träder i kraft får fortsätta att använda titeln även om han eller hon inte har fått bevis om rätt att använda den, dock längst fram till och med den 31 december 2034.

Utredningen lyfter att detta möjliggör en naturlig generationsväxling eftersom de undersköterskor som arbetar sina sista år i yrket inte kommer behöva ansöka om skyddad yrkestitel.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen tillstyrker förslaget att för den som senast den 31 december 2034 ansöker om bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska, ska utbildning med inriktning mot vård och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning enligt äldre bestämmelser anses likvärdig med en utbildning med inriktning mot vård och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning.
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen delar utredningens bedömning att föreskrifter om krav på innehåll och godkända betyg i en utbildning med inriktning mot vård och omsorg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning enligt äldre bestämmelser bör kräva godkända betyg om 1 350 gymnasiepoäng i relevanta yrkesämnen eller karaktärsämnen.
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen delar utredningens bedömning att utbildningar enligt äldre bestämmelser som saknar poängsystem istället bör kräva uppvisande av avgångsbetyg, slutbetyg eller liknande med godkända betyg i relevanta ämnen.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen tillstyrker dock inte förslaget att den som senast den 31 december 2026 ansöker om bevis om skyddad yrkestitel och vid ansökan har varit verksam med yrkestiteln undersköterska i en omfattning som sammanlagt motsvarar heltid under fem år de senaste tio åren före ansökan ska få bevis om rätt att använda yrkestiteln. För att genom detta alternativ erhålla den skyddade titeln undersköterska krävs ingen grundläggande teoretisk utbildning och ingen validering av de reella kompetenserna kommer att genomföras. En konsekvens om detta förslag genomförs, blir att det kommer att finnas individer som har erhållit en skyddad yrkestitel utan att inneha grundläggande formell kompetens.
Ett viktigt syfte, enligt promemorian, med att införa en skyddad yrkestitel för undersköterskor är att öka kvalitén och patientsäkerheten i vård och omsorg. Denna del av förslaget riskerar att motverka syftet med den skyddade yrkestiteln.
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen anser att validering av individens reella kompetens för att uppnå en formell kompetens är en förutsättning för en kvalitetssäkrad och patientsäker vård.
Validering innebär att man kartlägger, bedömer och värderar en individs faktiska kunskaper, färdigheter och förmågor, det vill säga en individs reella kompetens.

Ekonomiska konsekvenser
Om förslaget i dess nuvarande utformning antas kommer det inte medföra några större ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.
Skulle det däremot finnas behov av validering av medarbetare kan det medföra kostnader för Region Stockholm.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Det har tidigare inte funnits någon reglering av undersköterskeyrket.
Idag kan den som är anställd som undersköterska ha mycket varierande utbildnings- och kunskapsbakgrund.
Syftet med en reglering är att öka kvalitén och patientsäkerheten i hälso- och sjukvården och omsorgen. I och med införandet av den skyddade yrkestiteln kommer det att ställas enhetliga krav på undersköterskors kompetens och krav på en viss lägsta kompetensnivå.
Gymnasieskolans nya vård och omsorgsprogram som ska ligga till grund för skyddad yrkestitel, innefattar fler obligatoriska ämnen än tidigare, där kursinnehållet är anpassat för att stämma överens med de nationella kompetenskrav för undersköterskor som Socialstyrelsen föreslagit.
De enhetliga kraven är positivt ur patientsäkerhetssynpunkt.

Antas förslaget i sin helhet kan det dock finnas risk för att undersköterskor som genom anställningens längd erhåller en skyddad yrkestitel, har brister i grundläggande teoretiska kunskaper. Detta riskerar att motverka det övergripande syftet med regleringen att öka kvalitén och patientsäkerheten i hälso- och sjukvården och omsorgen.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Förslaget till beslut förväntas få oförändrade konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser
Miljökonsekvenserna förväntas bli marginella med anledning av beslutet.

Administrativa konsekvenser
Införs skyddad yrkestitel för undersköterskor underlättar det anställningsprocessen framöver.

Björn Eriksson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

TJÄNSTEUTLÅTANDE HSN 2020-0907
2020-08-10

Tora Almquist
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Regionstyrelsen

Godkänd av Björn Eriksson, 2020-08-10